

DE RE MILITARI XXIV

От Руслан Трад и Александър
Стоянов
Брой 24

DE RE MILITARI

Журнал за конфликтите в Леванта и Магреб

Автори: Руслан Трад и Александър Стоянов

Място на издаване: София, България

Дата на издаване: 13.10.2016

Сайт на авторите:

www.ruslantrad.com, www.historyofwars.net

Сайт на журнала:

www.remilitari.wordpress.com

Facebook страници:

<https://www.facebook.com/hystoryofwars>

<https://www.facebook.com/intidar.blog.and.news>

<https://www.facebook.com/deremilitari>

Контакти:

ruslantrad@gmail.com

klubvoennaistoria@gmail.com

За заявки за изготвяне на детайлни карти: klubvoennaistoria@gmail.com

ISSN 2367-9476

Журналят се издава с подкрепата на медийната платформа

[КлинКлин.](#)

АВТОРИТЕ

Руслан Трад

Журналист на свободна практика с фокус върху Близък изток и Северна Африка. Създател на първия български блог за Близък изток, Intidar, както и на организацията Форум за арабска култура. Водил е лекции за политически движения и процеси в Близкия изток в аудитории на Софийски университет, Нов български университет, Червената къща и Дипломатически институт към МВнР. Пътува често в Близкия изток, като публикува репортажи от Ливан, Югоизточна Турция, Тунис, Ирак и Сирия, а през 2014 заснема филм в Иракски Кюрдистан на фронтовите линии с „Ислямска държава“.

Александър Стоянов

Историк и журналист, *magister cum laude* и настоящ докторант от Лайденския университет в Нидерландия. Отговорен редактор и създател на списание “Военна История” и съосновател на “Клуб Военна История”. Автор на множество публикации, посветени на различни проблеми от военната и политическата история на Европа и Близкия Изток. Автор на единствените подробни карти на български език, проследяващи конфликтите в Сирия, Ирак, Либия, Йемен, Нигерия, Афганистан и Сомалия.

УПАДЪКЪТ НА АМЕРИКАНСКАТА ВЪНШНА ПОЛИТИКА И ПРОПУСНАТИТЕ ШАНСОВЕ

Венцислав Божев е политолог и експерт в областта на международните отношения с богат опит в анализа на европейските политически процеси, както и на динамиката на отношенията в Близкия изток и постсъветското пространство. Автор на множество материали и академични текстове по въпросната тематика. Участник в международни изследователски проекти и теренни проучвания в Близкия изток.

Крайт на историята

През 1989 г. известният американски политолог и икономист Франсис Фукуяма публикува своето есе, озаглавено „Крайт на историята?“.

В своя труд той твърди, че:

„Това, на което сме свидетели в настоящия момент, не е просто крайт на Студената война или отминаването на някакъв период от следвоенната история. Това е крайт на историята като такава. Това е крайт на развитието на човешката идеологическа еволюция и затвърждаването на

*Западната либерална демокрация като окончателна форма за човешко управление*¹

Три години по-късно, Фукуяма затвърждава своите заключения в книгата „Краят на историята и последният човек“. Там авторът представя характеристиките на американската демокрация като практически единствените „правилни“, а за в бъдеще все повече държави ще започнат да използват рамката на парламентарната либерална демокрация за свой управленски модел.

И към онзи момент Фукуяма определено изглежда прав в своите разсъждения.

Американската държава е на върха на своята икономическа, политическа и военна мощ, току-що излязла неоспорим победител в глобалния идеологически конфликт, наречен Студена война. На терена на международните отношения не изглежда да има убедителен противник или конкурент. Съветският съюз се разпада с гръм и трясък, а комунизмът е в тотално отстъпление. Китай и останалите азиатски икономики са все още твърде назад в своето развитие, а Европейският съюз изглежда като едно рехаво икономическо обединение без ясен център.

Реално погледнато, САЩ е единствената свръх велика сила и глобален хегемон на международните отношения в началото на 1990-те. И до голяма степен действа успешно като такъв.

На първо място, водената от САЩ коалиция, действаща с мандат на ООН, отхвърля иракската окупация на Кувейт и печели блестяща военна победа. В последствие са наложени спорни икономически санкции, които все пак удържат агресията на Саддам Хюсеин и му определят второстепенна роля в международните отношения.

Няколко години по-късно, САЩ имат решаващо участие и при създаването, а в последствие и на прилагането на Дейтънското споразумение, подпечатващо края на четиригодишната гражданска война в Босна и Херцеговина. До този момент всички опити на ЕС и ООН за упражняване на контрол върху разпада на Югославия и спиране на кръвопролитията, се оказват абсолютно безплодни. Фактически, единствено намесата на НАТО и САЩ позволят постигането на труден мир на Балканите, който продължава повече от 20 г.

Безспорно обаче, най-големият външнополитически успех на САЩ в този период, е подписването на споразуменията от Осло, които към онзи момент представляват безпрецедентна крачка напред по отношение на близоизточния мирен процес и израело-палестинския конфликт.

¹ Fukuyama, F. "The End of History?", *The National Interest*,
<https://ps321.community.uaf.edu/files/2012/10/Fukuyama-End-of-history-article.pdf>

Чрез договорите от 1993 г. и 1995 г. Организацията за освобождение на Палестина (ООП) признава държавата Израел, а от своя страна правителството в Тел Авив разпознава ООП като представител на палестинския народ и равноправен партньор при воденето на преговори. Създадена е Палестинската автономия и за първи път двете враждуващи страни засягат нормативно проблеми, включващи границите на Израел и Палестина, израелските селища, статутът на Йерусалим, както и множество други въпроси. Като част от този процес може да бъде снето и подписването на мирен договор между Израел и Йордания през 1994 г.

До началото на 2000-те, САЩ е единствената държава с доминиращо превъзходство по отношение на всеки един аспект на силата – икономика, армия, дипломация, идеология, технологии и култура.

Комбинацията от всички тези фактори осигуряват почти неограничени възможности за прокарване на собствените интереси във всяка една точка на света. Но и за нещо повече. 1990 – предоставят шанса за съчетаване на стремежа за световно лидерство с изграждането на глобална система в международните отношения където либерално-демократичните принципи да имат водеща роля и да получат нормативна стойност. Не „край на историята“ както предрича Фукуяма, а възможност за съчетание на американските интереси с интересите за съхраняване на международния мир и сигурност. Това обаче, така и не се случва, а датата 11.09.2001 г. подпечатва окончателния край на надеждите за установяване на *Pax Americana*.

„Ястребът“ Буш

През последните 15 г. светът е свидетел на постепенното оттегляне на САЩ от своята роля като свръхсила, отваряйки нови пространства за Русия, Китай, както и за несистемни играчи като Ал Кайда и Ислямска Държава.

През двата мандата от своето управление, администрацията на президента Джордж Буш – младши изоставя относително успешната употреба на предимно мека сила и мултилатерализма като основни инструменти за воденето на външна политика, характерни за управлението на Бил Клинтън, и вместо това залага на агресията в опитите за поддържане на американското лидерство в света.

В резултат на това всички усилия са насочени към неутрализирането на второстепенен диктатор като Саддам Хюсеин, като за целта той е обявен за заплаха за световния мир и сигурност чрез своята подкрепа за Ал Кайда и разпространението на оръжия за масово унищожение.

В крайна сметка се оказва, че тези две обвинения са напълно погрешни. Още през 2005 г. наяве излиза „Записката от Даунинг Стрийт“, която представлява протокол от тайна среща между британски правителствени лица през лятото на 2002 г. след посещението на началника на МИ6 във Вашингтон. На срещата е обсъждано, че президентът Буш е твърдо решен да свали правителството на Саддам Хюсеин чрез военна намеса, аргументирана с връзките с тероризма и оръжията за масово унищожение.

Липсата от убедителни доказателства за това обаче, налага нуждата от тяхното изфабрикуване.²

Едно от тези „доказателства“ - доказано фалшифицирани - по всяка вероятност са документите, предоставени от американското и британското правителство на Международната агенция за атомна енергетика, в които се твърди, че Ирак има намерението да закупи 500 тона уран от Нигер.³

В крайна сметка САЩ нахлува в Ирак без правно основание, без одобрението на ООН и без подкрепата на международната общественост...и затъва в пясъците на пустинята.

Самата военна кампания срещу Саддам е успешна и той е свален от власт, но последвалата гражданска война, етническо и религиозно напрежение, както и постоянната вътрешна и регионална нестабилност, костват неоценимо много на американският бюджет и външнополитическият престиж. Като цяло кампанията на САЩ в Ирак може да се счита за пълен провал и финансово фиаско. Според изследване на Brown University от 2013 г., самата война и последвалата окупация костват на американското правителство 1.7 трилиона долара към още поне 470 милиарда, които трябва да бъдат изплатени във вид на помощи за ветерани. По всяка вероятност през следващите 40 г. цялата сметка ще набъбне до 6 трилиона, отчитайки лихвения процент.⁴ Едва ли има обаче точни данни за печалбите на оръжейните лобита във Вашингтон.

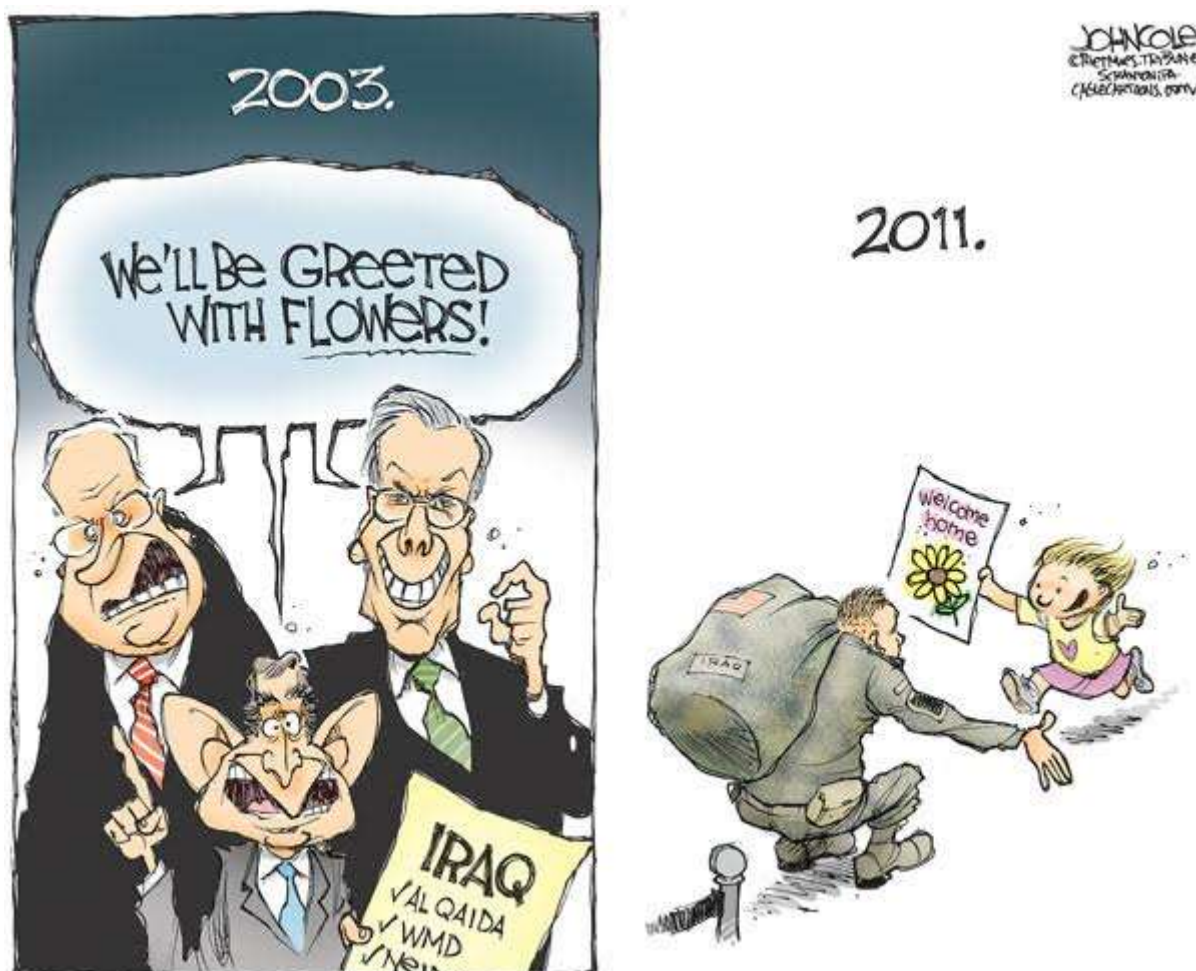
Разбира се, не е само това. Жертвите и личните трагедии носят последици, които не могат да бъдат измерени или оценени.

² Pincus, W, British Intelligence Warned of Iraq War, 2005, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/05/12/AR2005051201857.html>

³ Ensor, D. Fake Iraq documents 'embarrassing' for U.S., 2003, <http://edition.cnn.com/2003/US/03/14/sprj.irq.documents/index.html> Въпросните документи са цитирани и от тогавашния Държавен секретар на САЩ Колин Пауъл в негова реч пред Съвета за сигурност на ООН

⁴ Trotta, D, Iraq war costs U.S. more than \$2 trillion: study, 2013, <http://www.reuters.com/article/us-iraq-war-anniversary-idUSBRE92D0PG20130314>

Данни на американското министерство на отбраната в периода 2003 – 2011 г. показват, че в Ирак загиват 4497 американски войници.⁵, докато жертвите сред самите иракчани са практически неизброими. Според различни данни те варират между 150 000 и 1 000 000.

В тези цифри влизат както жертвите от военните конфликти от 2003 до 2011 г., така и косвените жертви, причинени от съсипано здравеопазване, липса на лекари и унищожена инфраструктура.

Войната в Ирак среща широка съпротива сред международната общественост и до голяма степен ерозира американската мека сила и привлекателността на ценностите на либералната демокрация. Същевременно с това, въвличането в гражданската война показва и границите на военната мощ на Вашингтон. До този момент американската доминация до голяма степен се крепи върху неясните граници на военната си сила. Всеки диктатор или враг на САЩ, който реши да тръгне срещу правилата на американската хегемония, трябва да направи нелеките сметки дали, кога и срещу каква точно сила ще трябва да се бори.

⁵ <http://www.defense.gov/casualty.pdf>

Затъването в САЩ ясно показва слабостите на американската армия и с това значително подкопава нейния съдържащ ефект.

Това става видимо и при американската намеса в Афганистан.

Преди всичко, Пентагона отказва всякаква помощ от страна на съюзниците от НАТО в началните етапи на войната с убеждението, че тяхното участие единствено би усложнило ситуацията.

Вместо Афганистан да бъде превърнат в колективен проект и еманация на общите съюзнически усилия още от самото начало, президентът Буш-младши преценява, че работата може да бъде свършена единствено с помощта на Северния Алианс. И дори в първоначално това решение да изглежда правилно, след началото на иракската авантюра (която пренасочва ценни военни и разузнавателни ресурси), в Афганистан реално не остава много потенциал, който да попречи на талибаните да се превъоръжат и прегрупират в Пакистан.

По времето, когато НАТО реално се включва през лятото на 2003 г. в Афганистан вече бушува нова гражданска война, а най-добрите възможности за изграждане на стабилност, са изпуснати.

Освен това, основната цел и главна задача, заради която САЩ атакува Афганистан - залавянето на Осама бин Ладен – остава практически неизпълнена. Слабата координация с местните власти и лошото разузнаване позволяват на терорист № 1 да се изплъзне и да избяга в Пакистан, където в последствие се укрива 8 години под носа на всички. Едно потенциално залавяне на Бин Ладен в края на 2001 г. би нанесло сериозен удар върху Ал Кайда и би дало възможност на Буш-младши да обяви победа в своята „война с терора“. Вместо това, през следващите години светът става свидетел на разширение на влиянието и възможностите на Ал Кайда до безпрецедентни нива.

Фокусът върху Ирак, както и войната с тероризма, окончателно отклонява Вашингтон от ролята на балансър в международните отношения, което освобождава пространство за агресивния националистически възход на Владимир Путин и Русия. От това се възползват и други фактори като Китай и Иран, но не и Европейският съюз, който въпреки своята икономическа мощ като най-голям търговски блок в света, продължава да изпитва трудности при трансформацията на своята икономическа сила в политическа.

За 8 години на управление, администрацията на Буш-младши до голяма степен задълбочава нестабилността в Близкия изток чрез своите военни намеси и последвалото тромаво управление на конфликтите.

Освен това е и подкопано международното доверие в САЩ заради незачитането на международните институции и правовия ред. Всичко това отваря широко

вратите за подновяване на глобалното геополитическо противопоставяне и нов възход на *реалполитиката*, в чието олицетворение се превръща Русия.

Всичко това можеше да бъде избегнато при една умерена политика и създаването на система в международните отношения, изградена върху принципи и равноправно партньорство.

„Гълъбът“ Обама

Встъпването на Барак Обама в длъжност променя картината. Но не към по-добро.

Той избира крайно противоположна, но еднакво опасна роля. От една страна, Обама вярва, че разпространението на демокрацията, сътрудничеството с международните институции и върховенството на закона, са единственият начин за съхранение на американската глобална хегемония. В същото време той смята и, че директната военна намеса на САЩ е нещо недопустимо.

Всъщност, ако по времето на Буш-младши, американската военна машина може да заработи дори и при липса на реален повод, то при Обама е ясно, че последното нещо, което Вашингтон би употребил, е твърда сила. Като резултат, администрацията изтегля напълно американските войски от Ирак, почти напълно се отказва от ангажимента си спрямо Афганистан и обещава възстановяване на добрите отношения с Русия – нещо, което окончателно развързва ръцете на Кремъл.

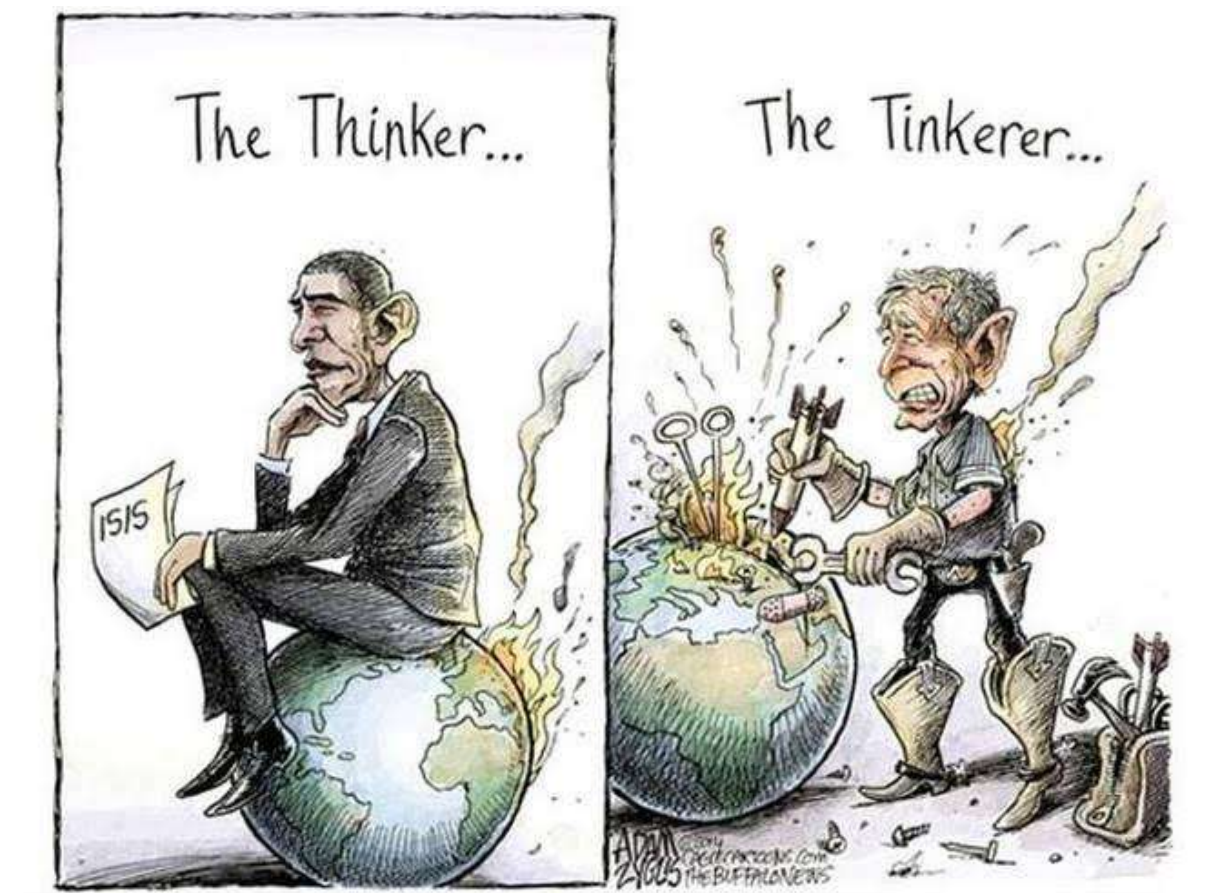
Разбира се, всичко това е прието със задоволство в Москва и Пекин. Русия нахлува в Грузия през 2008 г. и в Украйна 6 години по-късно. От своя страна Китай се заема с агресивна експанзия в Южнокитайско море. В същото време Близкия изток и Северна Африка се превръщат в кървава арена на конфликти, а Арабската пролет не дава очакваните плодове и се оказва пълно разочарование за либералните стратегии и визионери в САЩ и Европа.

Радикален пример за това е войната в Либия – единствената военна интервенция на Барак Обама.

Твърде прибързана намеса и абсолютна липса на стратегия за развитието на Либия след Муамар Кадафи, водят до провал. Неясно формулирана идея за установяване на демократично управление катастрофира и се превръща в тотално разрушение на държавни институции, разпад на държавност и възход на радикалния ислямизъм и организираната престъпност.

В същото време, Обама успешно надгражда грешките на своя предшественик в Афганистан. Още с встъпването си в длъжност той увеличава значително американският военен контингент като в същото време дава и краен срок за

пълно изтегляне. Тези противоречащи си действия единствено показват на талибаните, че американският ангажимент ще бъде временен като дори им е даден и срок, за да се знае точно колко време трябва да издържат без да се огъват преди САЩ да се оттегли.

Приключването на войната и изграждането на функциониращи афганистанско правителство би означавало помирителен процес, който да включва дори част от умерено настроените талибани. За съжаление американската външна политика не се отнася сериозно към мирния процес, докато не става твърде късно. В тази връзка бившият посланик в Афганистан и Пакистан от ерата на Обама, Джеймс Добинс заявява, че „по всяка вероятност бе грешка, че отлагахме помирителния процес до 2011 г.“⁶

Вашингтон не успява да се справи и със собствените си съюзници.

Афганистанското правителство единствено приема щедрите американски дарения, които в последствие потъват из дебрите на корумпираната, неефективна и неработеща администрация. Междувременно, иначе „верният“ американски съюзник Пакистан, гонейки своите собствени регионални интереси играе двойна игра, практически предоставяйки убежище на талибаните и членове на Ал Кайда.

⁶ Sengupta, K, US envoy says mistakes of the West 'prolonged Afghan war' and cost lives, 2014, <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/us-envoy-says-mistakes-of-the-west-prolonged-afghan-war-and-cost-lives-8918497.html>

Случва се сценарии, който е познат в историята: велика сила става прекалено ангажирана политически и финансово спрямо своите по-малки съюзници, които извличат множество ползи за себе си като заплашват, че ще се сринат, ако не получат необходимата помощ.

Имплозията на Сирия само прави общата картина по-лоша, създавайки най-тежката хуманитарна криза от Втората световна война до сега.

А администрацията на Обама взима всички възможни грешни решения. Отказът от намеса и пацифисткият изолационизъм дават шанс на сирийското правителство заедно със съюзниците си от Иран и Русия, да превърне собствената си държава в бойно поле. Дори неколнократното преминаване на поставените от Обама „червени линии“ не води до активна американска намеса. В крайна сметка единствено възходът на Ислямска Държава принуждава администрацията да инициира създаването на коалиция и да стартира военна кампания, макар и силно лимитирана. Това обаче с нищо не променя картината. Правителството на Асад продължава военните си действия, включително и срещу цивилни, които в комбинация с агресията на ислямистите създават безпрецедентна бежанска криза. Криза, заплашваща стабилността както на съседните Турция, Ливан и Йордания, така дори и тази на Европейския Съюз. Освен всичко, американските партньори в Персийския залив остават недоволни от липсата на достатъчно помощ в това, което те разбират като шиитска агресия от страна на Иран, а пък Турция от своя страна има претенции спрямо американската подкрепа за курдите.

Всичко това води до неизбежната нужда от Вашингтон да търси партньорство с Путин, който през последната година разгръща успешна военна стратегия и поставя основите за трайно присъствие в Близкия изток.

Проблемът е, че Русия едва ли е настроена за сътрудничество със САЩ поради простата причина, че до този момент всички действия на Путин карат Обама да изглежда слаб и нерешителен, а американската политика – непродуктивна (каквато тя е реално през последните години). Това помага на Путин да повиши своя вътрешнополитически престиж и да консолидира властта си в условията на икономическа криза. Помага му също така и да разклати доверието между съюзниците в НАТО и Европейския съюз, давайки глас на антиамериканизма.

Успешната конфронтация със САЩ изпраща послание и до останалите лидери по света, че Америка е слаба, а Русия е по-подходящият партньор. Но най-вече и преди всичко Путин държи да подкопае либералния правов и демократичен ред, който бива изграждан от САЩ и Европа през последните 70 г. и евентуално да го замени с нещо, което не е нито либерално, нито демократично.

Точно поради тези причини, светът ще продължи да бъде в състояние на така наречената нова Студена война. Точно поради тези причини, мирът в Сирия е изключително трудно постижим, а всяко едно примирие е заплашено от провал, за да може при следващ кръг на преговори САЩ да бъде от позицията на губещ и унижен противник. Докато Америка и Европа изглеждат слаби, Путин ще бъде силният на деня и по един или друг начин ще налага своите условия. При това без значителни последствия.

Общо взето, това представлява американската външна политика при администрацията на президента Барак Обама: опит за поправяне на грешките от управлението на Джордж Буш – младши и връщане към идеите за световен ред, подчинен на сътрудничеството и споделени ценности. Проблемът е, че моментът за това е отминал безвъзвратно, а духът е изпуснат от бутилката. Вече преговорите, нерешителните политики, както и мотивационната популистка реторика не вършат работа. Светът е радикално променен, а от Пхенян до Каракас чистият прагматизъм, реализъм и геополитика, властват в областта на международните отношения.

Бъдещи перспективи

За съжаление, бъдещите перспективи пред американската външна политика не са особено обнадеждаващи. Провалените управления на Буш-младши и Обама до такава степен са ерозирали доверието в политическия елит, че на преден план като основен претендент за президентския пост, излиза откровено неадекватната кандидатурата на популиста Доналд Тръмп. Ако той спечели⁷ нео-изолационизмът ще триумфира и ще подпечата окончателния край на проекта за САЩ като доминираща сила в международните отношения, преразпределяща ресурсите на властта и поддържаща баланса на глобалната сила.

Кандидатурата на демократическата пария не изглежда много по-добра. Неяснотата около личният имейл акаунт на Хилари Клинтън, използван за работна кореспонденция докато тя е била държавен секретар, както и последвалото разследване от страна на ФБР във връзка с изтриването на огромно количество класифицирана информация, значително оронват доверието в нейната кандидатура за президент. Освен това, тя е подозирана в много лъжи по въпроси, вариращи от физическо й здраве до такива свързани с нейната работа и предполагаеми нерегламентирани връзки с банки и играчи на „Уол Стрийт“.

Ако Хилари Клинтън стане следващият президент на САЩ, нейната външнополитическа посока е значително по-неясно очертана от тази на Тръмп. Тя е открит интервенционалист, който до този момент е подкрепил инвазията в Ирак и е един от преките отговорници за военната операция в Либия. При всички положения, Клинтън би потърсила преутвърждаване на американската роля в света, но при вече изменени обстоятелства.

⁷ Към 09.10.2016 г. кандидатурата на Тръмп е сериозно разклатена заради разкрити записи със сексистки изказвания от 2005 г. В щаба на Републиканската партия дори се обсъждат варианти за замяна на кандидатурата, а влиятелни републиканци като Джон Маккейн, Мит Ромни, Джеб Буш и Кондолиза Райс открито оттеглиха своята подкрепа.

ШЕСТОТО ИЗМЕРЕНИЕ НА ВОЙНАТА: МЕДИИТЕ И PR - ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА КОНФЛИКТИТЕ, НО С ДРУГИ СРЕДСТВА

Александър Стоянов

Съгласно традиционната военна доктрина, войната има пет измерения – суша, вода, небе, космос и киберпространство. Всъщност, измеренията са шест – медиите също би следвало да се считат като поле на което се води войната.

От историческа гледна точка, периодичния печат, книгите и визуалните средства за комуникация, са неделима част от воденето на успешни военни действия. Прякото влияние чрез различни по форма послания, както и манипулирането на информационния поток са задължителни елементи от военното изкуство още от древността. Способите за видоизменяне на знанието еволюират паралелно с човешките технологии, като ерата на Интернет и масовата телевизия са само поредното стъпало от процес, започнал от времето на първото писмено слово.

Първите стъпки на човечеството

Още в древен Египет, фараоните използвали статуите и надписите по различните монументи, за да манипулират истината в полза на своята лична прослава. Заличаването на стари надписи, от друга страна, било отлично средство за изпращане на политическата опозиция в забвение, при това буквално. Подобни прийоми се използвали и в Месопотамия, Индия и Китай.

Основният принцип бил, че този, който контролира средствата за масова комуникация – обществените сгради, архивите, паметниците и службите за прокламации - можел да манипулира мнението на народа в желаната от него посока.

Тясното взаимодействие (или противодействие) между политическите и религиозните лидери също било от значение. До XIX век, включително и в Европа, Църквата имала ангажимента да запознава своите миряни с разпоредбите на държавата, а много от религиозните прокламации всъщност касаели светските дела.

Безброй са примерите за духовни лидери, използващи своя религиозно-политически пиари, за да подкрепят или сричат кандидатурите на светските водачи. Папите издигали и сваляли императори чрез публичните си прокламации, които със същия успех вдигали хиляди на оръжие към Светите земи. Една фетва на изтъкнат имам била достатъчна да оправдае османските

походи в Иран или обявяването на джихад за връщане на Йерусалим от „франджите“. С откриването на печатната преса от Гутенберг (макар в Китай тя да е позната още от късната Античност), разпространението на памфлети, позиви и брошури, става задължителен елемент от идеологическата пропаганда, развихрена от различните политически и религиозни фракции, враждуващи в Европа след 1450 г.

Нахлуванията във вражеска територия несъмнено били придружавани с послания до местния народ, в който селяните били уверявани, че вражеската армия идва като освободител от тиранията.

През 1711 г., когато Петър I навлиза в Молдова, пред руската армия пътуват глашатая, които разнасят специално написано на румънски послание до власи и молдовци.

Същият способ царят ползва през 1722 г., когато армията му заминава за Азербайджан. Специален памфлет, написан на османски, арменски и фарси обяснява на местните, че Русия идва в разкъсвания от гражданска война Иран, за да донесе мир, ред и спокойствие за населението.

Подобни прокламации се ползват от всички европейски сили, а значението им постоянно нараства през XVIII век, достигайки кулминация по време на Революционните войни (1792-1802), Наполеоновите войни (1803-1815) и Войната за Независимост на САЩ (1775-1783).

Паралелно, през XVIII век се развива и нараства значението на вестниците, които излизат във все по-големи тиражи. Статиите в пресата се превръщат в удобен способ за политическа манипулация още в началото на осемнадесетото столетие и изиграват важна роля в дипломатическите и политическите дебати, придружаващи както войните, така и провежданите военни реформи.

През XIX век значението на вестниците и техните кореспонденти на терен, нараства с всяко следващо десетилетие. Значимостта и престижа на тези институции, е несравнима с наводнения медиен сектор днес. От времето на Кримската война (1853-1856) насетне, печатът заживява в своеобразна симбиоза с развитието на конфликтите в световен план.

Мисиите на кореспондентите често включват и военни и шпиони, които зад паравана на отразяване на новините, набират ценни сведения за своите държави. През 1861 г. избухва Гражданската война (1861-1865) в САЩ. Контингентът пруски наблюдатели е значителен, а докладите им спомагат

работата на Молтке по преустройство на армията, която ще обедини Германия половин десетилетие по-късно.

От собствената си история знаем колко важна е ролята на кореспондентите за оформяне на общественото мнение в Европа по време на Априлското въстание и Руско-Турската война (1877-1878).

Първата световна война (1914-1918) отбелязва нов скок в значението на медиите за развитието на военните действия и за манипулиране на обществените нагласи. Пропагандата с нови визуални средства – плакати, брошури, карикатури, комикси и дори пощенски картички - допълват острата, често тенденциозна публицистика.

След Голямата война, киното навлиза бързо като ключово средство за пропагандиране и манипулация. Междувоеният период е свидетел на надпревара, която съперничи на превъоръжаването. Диктатурите в Европа и по света бързат да увековечат своите икономически и военни достижения, за да надъхат населението и да унижат идеологическите врагове. Целенасоченото финансиране на определени филми от двете страни на Океана в никакъв случай не е случайно.

Тенденциите, появили се през Първата се повтарят, още по-засилено, през Втората световна война (1939-1945).

С навлизането на телевизията след 1950 г., медийната война преминава на висота, на каквато дори най-кръвният конфликт в историята не успява да я изстреля. Фракциите на Студената война използват всички възможни средства – думи, образи и звуци - за да постигнат своите военни и политически цели. Идеологиите, ограничавани до скоро в рамките на печатното слово, вече могат да бъдат популяризирани с радиопредавания и телевизионни ефири по цялото земно кълбо.

Последният грамаден скок за човечеството (по Армстронг), е навлизането на високите технологии и Интернет в живота на световното общество.

По този начин се създаде един огромен, неограничен и непроследим информационен поток, който със скоростта на мрежата може да предоставя всякаква информация до своите потребители. Паралелно със засиленото технологично развитие се появиха и всевъзможни методи за манипулация на информацията – звукова, визуална и писмена.

В днешно време, всяко видео може да се обработи, всеки аудио запис да се манипулира и всяко писано слово да се фалшифицира.

Лъжливи снимки, изфабрикувани видеа и тенденциозно написани текстове, облъчват аудиторията всеки миг, подчинени на нечия цялостна стратегия за налагане на влияние в шестото измерение на войната.

Опит за класификация

Дефинирането и локализирането на различните типове медийна и PR манипулация, е важен елемент от тяхното цялостно разбиране и изучаване. За целта, средствата за масова заблуда могат да се подразделят в няколко категории:

- **Държавни**

Най-сериозната форма на медийна и пиар манипулация е тази, организирана и направлявана от дадена държава чрез своите собствени медии или чрез аутсорсинг на определени задачи към частни медийни контрактори (по подобие на военните наемници).

Макар да съществуват медийни гиганти със средства, надвишаващи тези на дадени държави, страните като политически субекти, имат на практика неограничена възможност да прокарват своята медийна политика на населението си. Дори в епохата на либерализация на информацията, националните държави запазват голям арсенал от разнообразни законови и практически способи за прокарване на определена политическа линия посредством излъчваните в рамките на дадената страна новини, публицистични предавания и документалистика.

Колкото по-недемократична и централизирана е една държава, толкова по-значителен е нейния контрол върху информацията. В този смисъл, диктатурите имат пълната свобода да налагат медийно затъмнение на населението си, докато подобна задача става далеч по-трудна в страни като Норвегия и Швейцария, например. Контролът върху трафика на Интернет също спада към способите за налагане на влияние върху разпространението на информация. Както видяхме през последното десетилетие, опитът за поставяне на Мрежата под контрол, не е характерно само за диктатурите като Северна Корея или политическите системи като Китай и Саудитска Арабия, но също така и за държави в разнообразен стадий на „демократичност“ като САЩ, Турция и Русия.

Освен да влияят на собствените си общества, държавите постоянно финансират чуждестранни медии в други страни, където съответният политически субект желае да прокарва своята идеологическа и политическа линия. Това се прави както чрез директно финансиране на собствени медии на чужда територия, така

и чрез различни фондации, НПО-та и скрито финансиране по познатия на българите модел „под масата“.

- **Партийни**

Освен директно организирани от държавата, способите за манипулация на общественото мнение в контекста на определен конфликт, могат да се развият и на партийно ниво. Отделните политически сегменти на всяка система имат своя собствена визия за всеки отделен конфликт и се стремят да го представят на гласоподавателите по изгоден за политическата формация начин. Освен собствените информационни издания – вестници, партийни телевизия, сайтове, списания и т.н., политическите сили също прибегват до аутсорсинг на задачите по манипулиране на обществената нагласа, използвайки своята партийна хазна, за да финансират подобни операции.

За разлика от държавите, политическите сили (освен ако не са идентични с държавата) нямат възможност за налагане на медийно затъмнение по отношение на населението. Вместо това, политическите сили предпочитат да прибегват до наводняване на информационния поток с манипулирани или тенденциозни материали, които съчетават в себе си порции вярна и подправена информация в пропорции, достойни за рецептите на алхимик.

Партийната медийна пропаганда датира още от XVIII век, когато различните политически фракции във Великобритания, Швеция и Нидерландия използват вестниците, за да контролират общественото мнение сред своите избиратели. В държави с по-сложна политическа конюнктура, съчетаваща фасадна демокрация с олигархически авторитаризъм, държавата би могла да използва определени партии и техните медии като средство за многопластова манипулация на общественото мнение с разнопосочна цел. Става дума за фрагментирано подправяне на информацията за по-пълно покриване на електората – чрез десните националистически партии за „патриотичния“ електорат, чрез „етническите“ партии – за малцинствата и т.н. Освен като продължение на държавната политика, определени партии могат да служат за пропагандиране и канализиране на военно-политическите цели на външни държави, радващи се на определено лоби в дадената страна.

- **Частни**

Освен политически контролираните медии, частните информационни компании също играят изключително важна роля в изграждането на манипулациите, придружаващи всеки един конфликт в съвременната история.

Макар отстрани частните медии да изглеждат като постоянен обект на политиката на държави и партии, всъщност те разполагат с доста по-равностойно положение спрямо политическите играчи.

Частните медии обикновено изпълняват ролята на контрактори, ангажирани от дадена държава или политическа сила за изграждане на определена информационна кампания, използвайки всички налични средства за влияние над аудиторията. В този смисъл, частните компании със своите привлекателни

финансови възможности често ангажират експерти по медийна манипулация, недостъпни за строго политическите субекти, ограничени от нуждата за отчетност на своите разходи под формата на бюджети и публични финансови регистри.

От друга страна, не бива да подценяваме зависимостта на определени политики и политически фракции спрямо медиите, които ги промотират, финансират и издигат. Превръщането на медийния капитал в политически активи е глобален феномен, касаещ всички континенти и държави с демократична или фасадно-демократична политическа система. Диктатурите и режимите, в които медиите са притежание на управляващите „династии“ и партии-държави са по-особен случай, при който средствата за информация са изцяло подчинени на политическия елит. В другите случаи, медийните магнати представляват стабилно лоби, съизмеримо с оръжейното и политическите елити са принудени да флиртуват внимателно с тях, поемайки различни ангажименти, чието неизпълнение може да се превърне в колапс за кариерата на лидери и партийни активисти. Тази тенденция важи колкото за бившите страни от социалистическия блок, толкова и за западноевропейските държави и САЩ, където медийните скандали и инвестициите на магнатите отдавна са се превърнали в един от механизмите за издигане или сваляне на политическата власт.

- **Групировки и организации**

Като подразделение на частните медии, но със свое специфично място, трябва да обособим и онези медии, създавани от различни структури, било то свързани с някаква нелегална политическа идеология, религиозен радикализъм или сивата икономика.

С разширяването и развитието на борбата срещу глобалния тероризъм и наркокартелите, тези организации започнаха да създават свои собствени медийни структури, с които да противодействат на информационната война, която правителствата и армиите водят срещу тях. Подобни информационни структури станаха изключително популярни с развитието на Интернет и разрастването на глобалната мрежа. Възможността да се разпространяват безконтролно, далеч от официалните, контролирани потоци на информация – ТВ и радио комуникации, медиите на групировките изживяват постоянен апогей.

Гражданската война в Сирия и борбата с Ал Кайда в Ирак, Афганистан и Северна Африка, създаде необуздан поток от явни и скрити информационни мрежи, използвани от различните групировки за прокарване на своята информационна линия и манипулиране на определена аудитория както в епицентъра на конфликтите, така и в световен мащаб.

Именно посредством тези мрежи, тероризмът достига до всички краища на Земята и местни клетки биват вербувани за извършване на определени задачи. Освен за привличане на нови членове, групировките използват режисираните видеа и обръщения за сплотяване на своите последователи и разпалване на омраза към враговете.

С тази цел и Ислямска държава и различните про- и анти-правителствени структури изфабрикуваха редица видеа с обезглавявания, изтезания и т.н. с цел или да „очернят“ репутацията на враговете си или да покажат своята собствена непреклонност в борбата с опонентите.

Видове манипулация

След като уточнихме основните категории структури, които се занимават с манипулирането на информацията и използването на медиите като продължение на войната с други средства, е редно да посочим няколко основни форми на обработка и оформяне на информационния поток. Те варират според своята задача – да атакуват опонентите или да засилят позициите на т.нар. home front.

- **PR на личността**

Един от основните символи на борбата е личността. Макар хората да се сражават като общности, те винаги се вдъхновяват от индивидуалния пример. Този принцип датира от най-ранните дни на човешката история и доказва постоянството на психологията на нашия вид. Издигането на герои се развива в две направления – героизирането на политическите и военните лидери, и разпространяване и пропагандиране на доблестта на обикновения човек.

- **Героят - водач**

Необходимостта от герои-водачи е ясно осъзната от най-древни времена. В началото използването на легендарни истории и разкази за даден лидер, са служели като способ за придаване на божественост и циментиране на личните качества.

Отгледан от вълци, син на богове, върнал се от смъртта – това са все мотиви, които може да откриете във всяка култура от древността. С развитието на науката и познанието ни за света, митологията не изчезва, а по-скоро се трансформира.

Степента на героизиране на персоната намалява значително с оглед на факта, че хиперболизацията все по-трудно може да бъде прокарана пред население, чиято обща грамотност нараства с всяко следващо десетилетие. Ако преди две хиляди години някой цар е можел да се въздигне на базата на мита за това, че се е излюпил от драконово яйце, топлоено от вълци в мечка пещера, днес лидери

като Путин, Ци Дзинпин и Обама трябва да работят с доста по-прости и праволинейни способности за придаване блясък на произхода.

Прикриването или фалшифицирането на дипломи и разчети за отслужена военна повинност съвсем не са присъщи само на българските „калинки“. Премахването на неудобни факти от личния живот като нестабилен брак, любовни авантюри и т.н., също е важен елемент от процеса – водачът-герой трябва да е не само категоричен воин, но и стабилен сегмент от социалната ценностна система. Важен елемент от PR на всеки лидер във време на конфликт, е неговото присъствие на фронтовата линия, срещата с войници, споделянето на „несгодите“ на походния живот. Поради тази причина кралят на Йордания яхна изстребител за да нападне Ислямска държава, Путин участва във военни учения, а техните колеги по света редовно правят прегледи на войската или изпращат свои доверени хора (а понякога и самите себе си) на неочаквани срещи със задграничните контингенти.

Разбира се, при подобни постановки рискът винаги е максимално контролиран от службите за сигурност и лидерите не се намират в никаква непосредствена заплаха – все пак нужно е да са герои на каузата, а не мъченици за нея.

- **Мужикът - герой**

И ако водачите на нацията трябва да дават пример за решителност и категоричност, всеки конфликт се нуждае от внимателно манипулирани образи на обикновени герои, които да доказват на останалите бойци, че без значение от социалния си статус, всеки човек е способен на величие.

Героизирането на обикновения войник навлиза в решителен етап през Първата световна война и достига своя апогей през Втората световна война. Пропагандните машини от всички фронтове използват дори най-малкия намек за героичество, раздуват го като стъкло в ръцете на венециански майстор и извайват от него ювелирни изделия с безценна стойност за каузата.

Дали ще става дума за сам човек, задържал танкова армия или за група смелчаци в бастион, които се държали месеци срещу многохилядни вражески орди - подобни примери са незабавно експлоатирани от средствата за медийно поразяване.

В днешно време задачата е лесна – GoPro камери и частни снимачни екипи, прикачени към някой от фронтовите герои, като известния иракски шиитски боец Абу Азраел например, вършат същата работа като широко раздухваната история за руския войник (който по някога е и спецнасовец), който извиква артилерийска атака върху себе си в Палмира, за да завлече колкото се повече джихадисти от Ислямска държава със себе си. Съвременните методи за митологизиране на обикновения войник черпят от богатия обем подобни материали, разработени от американското кино в периода на Студената война.

Не е случайно, че подобни персонажи са наричани „рамбовци“, а нещата, които им се случат подозрително напомнят на приключенията на онеправдания ветеран, обезсмъртен от Силвестър Сталоун.

Всъщност, именно Седмото изкуство със своите способности за драматизация на човешката история, е най-успешният модел за масовизиране на героичния подвиг на малкия човек. Изпълнени с патос ленти като „Редник Райън“, „Ярост“, „Американски снайпер“ и „Враг пред портите“, са хистоматийни примери за това как лесно и доста елементарно може да се предаде една история, която да достига право до широката аудитория в рамките не само на home front-a, но и в световен план.

- **PR на групата**

Войните, все пак, са отборни занимания и докато индивидуализмът на героите е полезен инструмент за спечелване на дивиденти, представянето на дадена група (армия, групировка, коалиция и т.н.) в оптимална светлина, е важен елемент от привличането на поддръжници и подsigуряването на обществена поддръжка за груповата кауза.

Тук в действие влиза широка палитра от визуални средства – офанзиви, заснети с GoPro камери, специални снимачни екипи, действащи паралелно с армията или отразени от оказали се на подходящото място екипи на международни медии.

Именно в тази групов фаза на отразяване се съчетават както държавният информационен поток, концентриран през пресслужбите на въоръжените сили и „съюзническите“ новинарски емисии, пращащи свои кореспонденти под протекцията на армията. По подобна схема се развиват и взаимоотношенията между частните медии и държавата, както и между частни медии и местни групировки от всякакъв вид.

Снимачните екипи внимателно подбират момента на преминаване през зоната на военните действия така, че всякакви следи подсказващи нежелана информация – кланета на цивилни, екзекуции на пленници и т.н. да бъдат заличени или маскирани.

Изключение правят джихадистите, за които показването на кадрите с насилие над невинни, са желан елемент от медийната пропаганда. Отделно от визуалното влияние, PR на групите се осъществява, както и при героите-единаци, чрез социалните мрежи, публикации в печатни издания и радио предавания. Освен полевите кадри, групите разчитат много и на официални пресконференции и видео-послания. По този начин правителствените

институции в конфликта спазват необходимата по съвременните стандарти медийна прозрачност, а неправителствените структури (бунтовници, религиозни радикали и т.н.) демонстрират себе си като реална алтернатива на институциите, установени от системата, срещу която се борят.

Медиите и PR като средство за борба

Освен за да обслужват дадена кауза и да манипулират общественото мнение в полза на дадена личност или група, информационните структури могат да се прилагат и като директно оръжие за борба с вражески фракции в рамките на даден конфликт. В този контекст също може да се изведе определена структура, свързана с различните прилагани способности.

- **Рекламата**

Използването на специално заснети реклами с цел подкопаването на противниковия лагер е елемент, зародил се през Студената война, но достигнал реалния си апогей днес благодарение на консуматорското общество. Целта е, чрез залагане на прости, лесни за възприемане звукови и визуални послания, до обществото да се изпрати необходим поток от моделирана информация, която да създаде определен, негативен образ на опонента.

- **Новините**

Манипулацията на информационния поток и свързания с него визуален материал, е друг ключов елемент от използването на медиите за масово поразяване.

Възползвайки се от многопластовата форма на контрол, посредством пряка държавна намеса и аутсорсинг към частни структури, видеоматериалите и придружаващия текст (било то в писмен вид или изчетен от диктор), се обработват внимателно от звена, съставени от специалисти, които работят в тясно сътрудничество и същевременно надзират ангажираните новинарски екипи. Крайният продукт изглежда по точно определен начин и цели да постигне определено въздействие върху аудиторията.

За целта, сегменти от интервюта могат да се изрежат така, че да се получи определено послание или да се извадят думи и действия от цялостния контекст.

Освен манипулация на съществуващата информация, обработката на новините може да включва и привнасяне на изфабрикувани факти и ловкото им примесване с иначе верни събития, с цел концентрирано и засилено влияние, което без да променя основната събитийна линия, да трансформира радикално реалността в предварително подготвена фикция.

Паралелно с този по-деликатен подход, новинарските потоци, особено в социалните мрежи, непрекъснато се наводняват с откровени фалшификати. Простата цел е, че дори на 10 000 души 1 да ухапе стръвта, евтината пропаганда ще е постигнала своята задача. Един доста по-специфичен вариант на медийна манипулация, е създаване на видеа и материали, които сякаш са заснети и съставени от противниковите информационни звена. По този начин, вмъквайки тези фалшификати в общия поток, дадената страна може да влияе на нагласите сред поддръжниците на своите противници, да ги разколебава и подлъгва.

- **Картите**

В контекста на конфликтите през последните пет години, стана изключително популярно да се разработват карти на „настоящата обстановка“ в конфликтните зони.

Обикновено тези карти се базират на информацията в общия поток, но почти никога не се позовават на директни източници, на базата на които са събрани данни за разположението на опонентите, точната демаркационна линия между двете страни и т.н. Паралелно с това, тези карти често си противоречат по отношение на това коя фракция контролира дадени селища и дори по отношение на това кой настъпва и кой отстъпва в разглеждания сектор. Подобно на повечето новини, достоверността на картите е трудна за идентифициране и проверка, тъй като дори тези, изготвени от правителствени източници (щабове, военни пресслужби и т.н.) често се явяват манипулирани, за да обслужат моментния и дългосрочен интерес на съответната страна.

Прост пример за манипулиране на информация може да се види в картите на пор-правителствените активисти по отношение на сраженията в Халеб.

Без реално да фалшифицират фронтовата линия в оспорвания град, подобни изображения създават погрешна представа за реалното разнообразие от различни фракции, сражаващи се в лагера на Башар Асад. Картата, като цяло отбелязва силите на режима най-вече с флага на Сирийската арабска армия, без да отчита наличието на руски, иракски, ирански и други контингенти и милиции. По подобен начин, анти-правителствени карти генерализират наличието на джихадистки и крайни ислямистки структури, маскирайки ги под общия революционен флаг на Сирия.

- **Интервюта**

През последните няколко седмици станахме свидетели на значителен скандал след разкритието за мнимото интервю на немски журналист с лидер на Джабхат Фатах ал Шам в Сирия. Използването на подобни фалшиви материали цели да се героизират ключови противникови фигури в очите на собствените им последователи. Подобен тип манипулации спада най-общо към обработката на новинарския поток, но заслужават свой собствен сегмент в класификацията, тъй

като са пряк противовес на личностния пиар, за който споменахме по-горе. Цитираното интервю се вписва в цялостна картина на разгърнатата от САЩ и другите западни страни анти-терористична контрапропаганда.

- **Проследяването**

Друг интересен елемент от употребата на информационния поток за военни цели, е следенето на потребителите. Като елемент от т.нар. black ops, определени фалшиви видеа се разпространяват в социалните мрежи с цел да се проследят адресите на хората, които ги гледат и споделят. Следейки този трафик, различните служби имат за цел да прихващат възможни скрити клетки на собствена територия или, с помощта на международните правови служби, да локализируют и залавят потенциални атентатори или рекрутери, служещи на терористичните структури.

- **Вербуването**

В обратната посока действат информационните материали, които служат за вербуване на нови кадри за нелегалните структури. Този тип материали се разпространяват под формата на видеа, брошури, електронни списания и често се разпространяват чрез криптирани информационни канали, подсигурени с по няколко десетки алтернативни линка за достъп, за да се избегне постоянното триене на акаунти и материали от страна на специализираните институции.

- **Диверсия**

Медийните потоци имат възможност за използване и като тактически способ в хода на дадена операция. За целта, преди старта на самата военна операция се пуска изобилен поток от явни и полу-прикрити податки за предстояща офанзива, след което основния удар се нанася в съвсем друга посока.

Подобна диверсионна тактика бе успешно прилагана от и срещу Ислямска държава в Сирия и Ирак. Операцията „Щит на Ефрат“ е най-пресният пример, като посоката на нейния удар и стартовите позиции на нападащите формации бяха „известявани“ неколккратно и отнасяни на различни позиции по сирийско-турската граница. Целта е да се създаде объркване и хаос по прехвърлянето на вражеските части от една точка към друга, без да може да се постигне решителна концентрация в района на реалната атака.

В по-дългосрочен план, диверсията се базира на фалшифициране на цифрите – обявява се размера на даден контингент, като числото се завишава или занижава според необходимостта от предизвикване или сплашване на врага. Същевременно, постоянното публикуване на разнопосочни цифри пречи на противниковите експерти да съставят някаква конкретна или полезна оценка за потенциала на съответния контингент и да планират евентуалните му бъдещи цели и задачи. За заблуждаване, в тази посока спомагат и чисто технически способности като отразяването на полети от и към зоната на конфликт, без да се конкретизира точната мисия на въздушните части.

Кой и колко?

След като дефинирахме типовете организирана манипулация и посочихме част от способите, по които се случва подправянето на данни, е редно да обърнем внимание и на хората, които се занимават с тази дейност.

Преди около две седмици в информационното пространство излезе едно отлично журналистическо разследване, посветено на употребата на пиар контрактори от американската армия в периода 2007-2011 г. Правителството на САЩ е ангажирало високоплатена, експертна медийна компания, занимаваща се с пиар на фигури от първия политически ешелон с няколко задачи. На първо място, да се занимае с фалшифициране на новинарския поток и изготвянето на предварително моделирани видеа, които да манипулират обществената нагласа спрямо Ал Кайда в Ирак, а също така и да изготвят достъпни материали на арабски език, които американската армия да използва за популяризиране на своята кампания. Освен тези занимания, британските експерти - около 300 на брой - са се занимавали и със създаване на фалшиви видеа, които са подхвърляни от войниците, а в последствие са проследявани от специализираните служби с цел издирване на прикрити терористични клетки в САЩ и по света.

За своята работа, агенцията, която е закрыта веднага след края на петгодишния договор, е получила по \$108 000 000 на година или общо \$540 000 000.

Подобна сложна работа, свързана с прецизност, конфиденциалност и широк спектър на познание, изисква от наемащата страна да се обръща при аутсорсинга към високопрофилни експерти. От своя страна, медийните контрактори трябва да имат възможността да ангажират тесни специалисти в областта на пропагандата, манипулацията, но също така и познавачи на регионалната и етническата политика, езикови специалисти и дори антрополози и социолози. Крайният резултат е създаването на малка армия от фрийлансъри и корпоративни експерти, ангажирани за кратък период от време със широкомащабна задача, която трудно може да се нарече изцяло военна или изцяло медийна. Работата на подобни екипи почива на акумулирани през ХХ век опит, но се съобразява и с достиженията и особеностите на съвременността, както и с кардиналните културни, социални и политически промени, които дефинират света, в който живеем.

Ако подобни структури оперират на оптималното ниво, пониските степени на медийна ангажираност съвсем не са структурирани на подобно ниво.

Редакциите на вестници и дори обикновени, доброволни групи, биха могли да се занимават с модифициране на информационния поток срещу различни по обем

суми. Тези именно не-експертни формации, съставляват широката маса от хора, занимаващи се с медийна манипулация. Започвайки от екипите в утвърдени информационни структури и достигайки до обикновените платени Интернет „тролове“, степента на финансов ангажимент от страна на работодателя (партия, организация или дори държава), зависи от нивото и качеството на крайния продукт, който тези частни контрактори биха могли да предложат. Ако за финото манипулиране с цел постигане на дългосрочни позитиви, се изискват високопрофилни експерти, наводняването на социалните медии с т.нар. „партенки“ излиза далеч по-евтино на различните заинтересовани среди.

Противопоставяне?

На пръв поглед, изглежда невъзможно за съвременния обикновен човек да не стане жертва на комуникационната война.

Чудовищният поток информация изисква невъзможно по обем познание, за да бъде напълно смлян и пресят от обществото. В действителност, обществото никога не е познавало истината. Именно на този принцип се базира и политическото разслоение.

Всеки индивид е свободен да избере онази идеологическа перспектива, която най-добре пасва на собствените му възприятия. В този смисъл, хората принципно са склонни да бъдат манипулирани на базата на собствените си ограничения по отношение на информацията, която възприемат. Въпрос на перспектива или гледна точка, истината и правдата са емпирични понятия, които трудно могат да получат еднозначна дефиниция от всеки.

Когато става въпрос да определен конфликт, повечето хора инстинктивно търсят „добрите“ и „лошите“, тъй като, когато става дума за насилие, ние интуитивно търсим черното и бялото в света и рядко виждаме нюансите сиво по между им.

Практически не съществува превенция срещу манипулираната информация. Прагът на интелигентност на индивида определя нивото, до което определени форми на манипулация не биха имали успех. Колкото по-образован, с широка обща култура и непреднамерен в мисленето си е един човек, толкова по-трудно той може да бъде подлъган с невярна информация.

Това не означава, че тези хора са неуязвими. Популярната английска поговорка гласи, че не може да измамиш честния човек, но във века на дигиталната

комуникационна война, нейната принципна основа изглежда все по-разклатена и нестабилна.

Манипулирането и направляването на информационния поток се превръщат в широкоспектърно медийно кукловодство, което ангажира все по-сериозни ресурси от страна на замесените участници.

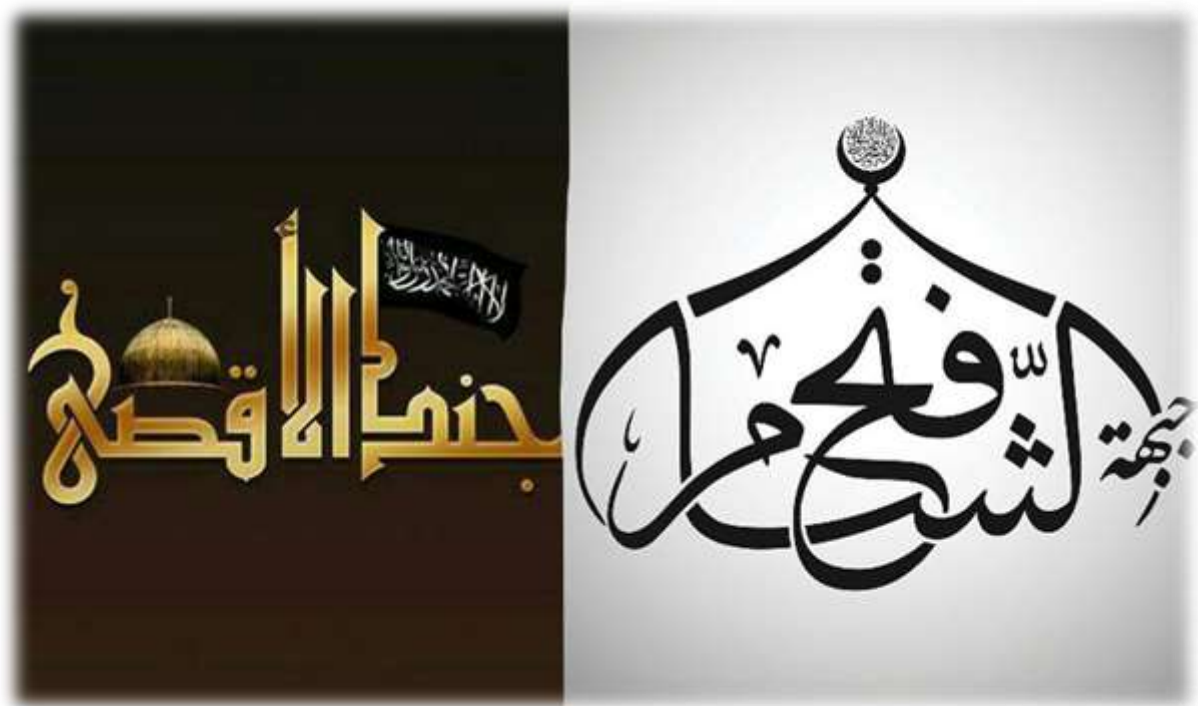
Макар обработката на информация да присъства като постоянен елемент от воденето на войните, едва чрез дигитализацията на медиите и PR, светът навлезе в ера, в която можем свободно да говорим за шесто измерение на войната.

Ежедневно, хората по света стават обект на координирани, разнопосочни информационни атаки, в които трофеят е спечелването на обществените нагласи и създаването на определено информационно затъмнение.

Противопоставянето на различните политически компоненти в тази враждебна медийна среда - често назовавано с термина „хибридна война“ - тепърва ще подлежи на ясно структуриране и дефиниране от страна на експертите както в хуманитарния, така и във военно-техническия диапазон.

Настоящата статия има за цел единствено да изложи основните принципи, по които се случва употребата на медийни манипулации за целите на войната. Текстът по-горе не претендира за пълно изчерпване на проблема, а по-скоро се стреми, казано на академичен език, „да отвори дебата“ за ролята на комуникационната война в нашето съвремие и начините хората да се броят срещу информационните атаки, посредством своята информираност и скептичност.

НОВИ СБЛЪСЪЦИ МЕЖДУ ИСЛЯМИСТКИ ФРАКЦИИ В СЕВЕРНА СИРИЯ – ВЪЗМОЖНИ ПОСЛЕДИЦИ

*Знаците на фракциите Джунд ал Акса и Джабхат Фатах ал Шам
(Джабхат ан Нусра)*

В продължение на няколко дни, държаните от бунтовнически части райони на Северна Сирия, се тресат от сблъсъци, загатващи за много по-голям взрив. Главни играчи са ислямистките фракции Джунд ал Акса и Ахрар ал Шам - две от най-силните ислямистки групи в Северна Сирия. Тяхната вътрешна борба се случва на фона на все по-засилена правителствена офанзива към Алепо, където се събират вече над 5000 чуждестранни бойци на страната на режима на Башар Асад.

Последната вълна на напрежение в ислямистките групи дойде след като Джунд ал Акса се опитаха да отвлекат човека по сигурността на Ахрар ал Шам в град Саракеб, провинция Идлиб. Операцията завърши със смъртта на брата и жената, а самия член на Ахрар ал Шам е ранен тежко. Веднага след това, започват сблъсъците, които оставят според местни сведения, десетки ранени и дузина убити от двете страни, включително командир на Ахрар ал Шам.

Мухаммад ал Мунир, лидерът на Ахрар ал Шам в Джабал ал-Зауия, беше убит след като Джунд ал Акса обсадиха селището Хазарийн, където той се криеше.

Това напрежение не е нещо ново. Имаше сблъсъци и през септември в Ариха, провинция Идлиб. Джунд ал Акса атакуваха един от местните лидери на Ахрар ал Шам в района, оставяйки го в критично състояние. Имаше и други сблъсъци, след което ситуацията се разреши с решение в местния съд. Въпреки това, случващото се този месец, е сбор от причини и поводи, започнали по-рано през войната.

Първоначално съществуващи като подразделение на Джабхат ан Нусра, Джунд ал Акса са създадени от шейх Абдул Азиз ал Катари, който се сражава за Ал Кайда в Афганистан и е бил в близост до Осама бин Ладен и Айман ал Зауахири. Бойците му се появяват в Сирия през 2013 година.

От 2012 насам, ислямистките фракции - в частност Нусра - опитват непрестанно да изтласкат бунтовническите групи, с които се различават идеологически. В сраженията срещу бунтовниците, Джунд ал Акса изиграва важна и решителна роля.

През 2014 година, когато Свободната сирийска армия навлиза в открити сражения и война с Ислямска държава, ал Катари отива при Джамал Мааруф - командир в Свободната сирийска армия - с надеждата да бъдат избегнати сблъсъците. Ал Катари изчезва. Девет месеца по-късно, тялото му е открито в двора, където се е подвизавал Джамал Мааруф. Това предизвиква сериозни сблъсъци между Свободната сирийска армия и Джунд ал Акса.

С около 2000 бойци - в голямата си част чужденци - Джунд ал Акса и Джабхат ан Нусра започват война срещу бунтовниците през 2014 година, като по този начин маргинализират частите на опозицията в Северна Сирия.

Въпреки че Джунд ал Акса изиграва важна роля срещу други бунтовници, много фракции - в това число Ахрар ал Шам - дълго ги виждат като съюзническа част. През 2015 година, те се включват в коалицията Джайш ал Фатах и помагат в редица битки в Северозападна Сирия. По време на сраженията в Идлиб, ал Акса използват атентатор-самоубиец, който се взривява в позициите на правителствените сили, позволявайки по този начин на останалите бойци да навлязат. Идлиб падна под контрола на Джайш ал Фатах за дни. Въпреки това,

Джунд ал Акса напуска Джайш ал Фатах, след като отказва да подпише споразумение за всеобща борба срещу Ислямска държава.

За разлика от Ахрар ал Шам, Джунд ал Акса никога не са се считали за част от сирийския бунт срещу тиранията на режима на Асад. Подобно на Нусра и Ислямска държава, те не признават държавните граници и идентичност, а мислят в посока на изграждане на по-голям халифат, който ще се появи с помощта на война. Идеологически, те са салафи-джихадисти, което означава, че искат да създадат салафистка ислямска държава и ще използват сила, за да направят това.

Джунд ал Акса са зависими от местното население за подкрепа и ресурси, но бруталните им методи ги правят непопулярни. Град Хан Шейхун е добре познат с арестите и екзекуциите, извършвани от Джунд ал Акса.

Един от най-известните случаи е убийството на боеца от Свободната сирийска армия Саид ал Суид, арестуван от Джунд ал Акса през 2014 година. Той загива след мъчения в един от „центровете за коригиране на поведението“, намиращи се в серията от пещери в планините около Идлиб, Джабал ал Зауия. Бивши затворници разказват ужасяващи истории за затвора и мъченията, които са изпитвали там. Тези акции не се прилагат само върху бойци на опозицията, но и за цивилни, които не подкрепят Джунд ал Акса и тяхната идеология, включително хуманитарни работници и активисти.

Източници в Джунд ал Акса казват, че Нусра, въпреки партньорството, винаги взимат печалбата за себе си. Джунд ал Акса нямат свои източници на финансиране и зависи от победите си и местните, за да се снабдява. Дори бойците на фракцията не получават редовни компенсации, а хранителни пакети или други продукти, които те продават за не повече от 7000 сирийски лири или около 30 долара. Всички техни придобивки идват от битки и често разчитат на Нусра за снабдяване.

Това, което се случва от началото на октомври 2016, е поставянето на „червени линии“ между две от най-ефективните фракции сред ислямистките групи – Ахрар ал Шам и Джабхат Фатах ал Шам, която по-рано се свързваше с Ал Кайда. Преди дни, Джунд ал Акса пусна изявление, с което се обявява съюз с Фатах ал Шам. Докато официализирането на отношенията с ал Акса прави Фатах ал Шам още по-силни, това усложнява връзките с Ахрар ал Шам. И двете групи оспорват влиянието си в Северна Сирия, макар да са участвали в сложни алианси по време на битки.

БУНТОВНИЦИ/ ИСЛАМИСТИ

СИРИЙСКА АРАБСКА АРМИЯ/ ХИЗБУЛА/ НАЦИОНАЛНИ СИЛИ ЗА ОТБРАНА

Карта Завзето от САА/НСО

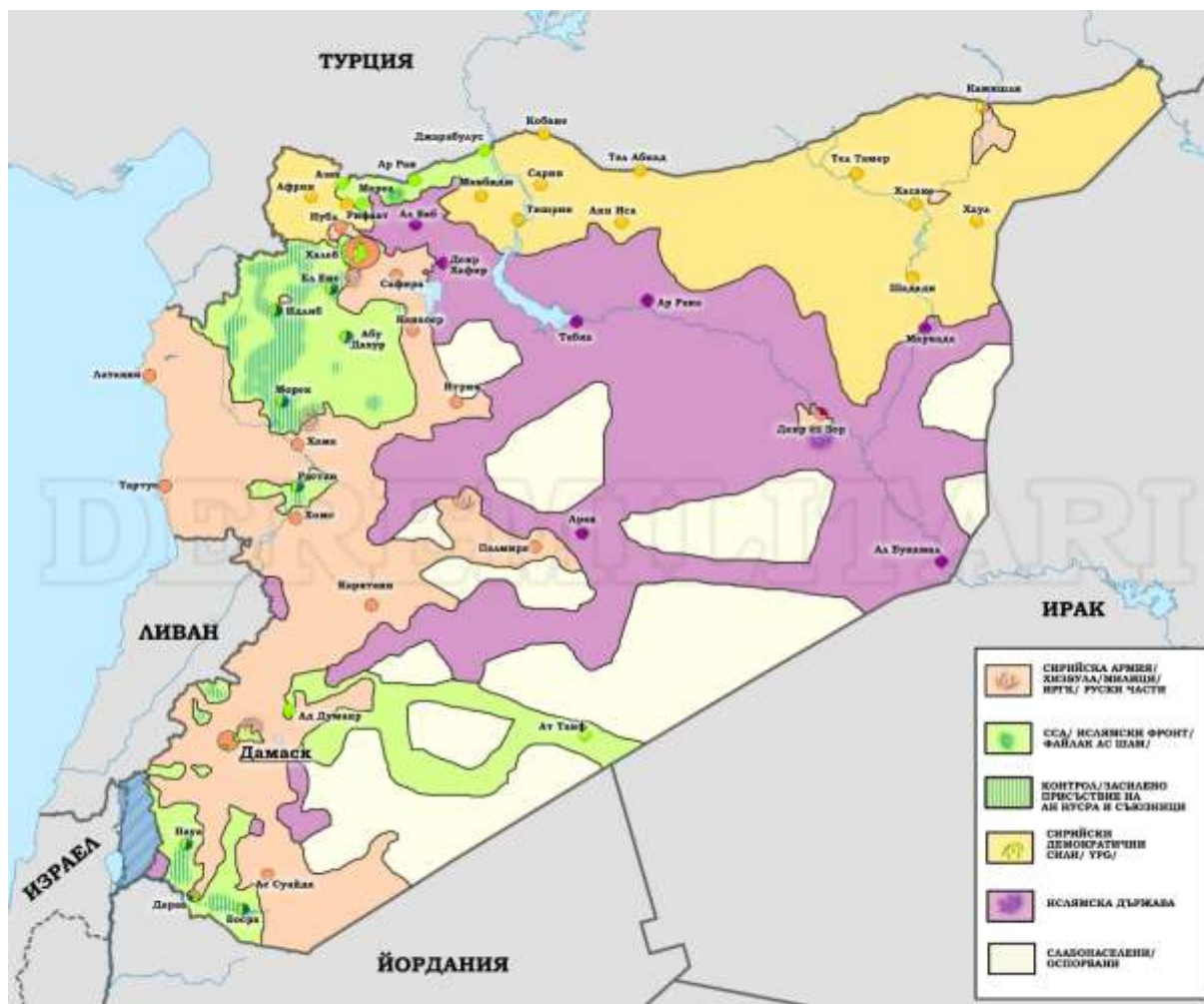
Кокаб Оспорван контрол

Хтам Самам ОБЕКТИ С ВОЕННО ЗНАЧЕНИЕ

31

Докато силите на сирийския режим и съюзниците му засилват атаките си в Северна Сирия, бунтовническите групи все още се делят по линията на тяхната идеология и приоритети. Както показва историята с Джунд ал Акса, балансирането между идеология, ресурси и местна подкрепа, е жизнено важно за която и да е група.

Сирия: въздушните удари продължават

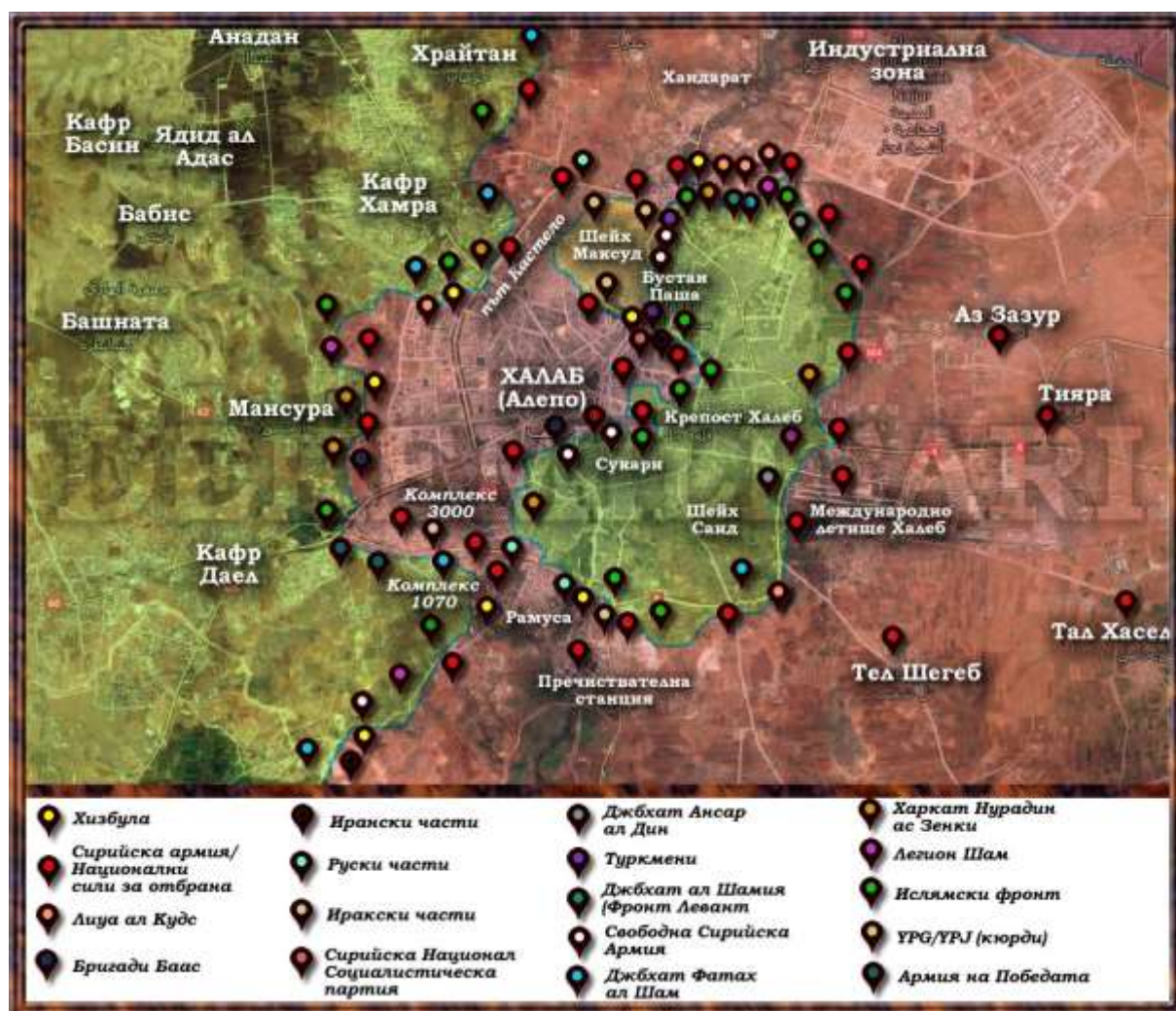
След пауза от около седмица, нова вълна от въздушни атаки порази държаните от бунтовнически части райони на Алепо. Над 40 удара причиниха смъртта на 80 души от 11 октомври до 14 октомври, като се очаква броят на жертвите да се удвои.

Само за периода 13-14 октомври, руски и сирийски самолети бомбардираха 3 гъстонаселени района в Алепо, разположени по разделителната линия между бунтовническите и про-правителствените квартали на града. При атаките най-

вероятно са използвани и противобункерни бомби, са изравнили със земята няколко сгради с апартаменти.

Въпреки сраженията, малко промяна има в контрола на терен. Засилените въздушни удари, обаче, подсказват за подготовка за офанзива на про-правителствени и военни сили.

За последните 3 седмици, сирийски и руски самолети нанасят целенасочено удари по контролирани от бунтовнически сили гъстонаселени квартали в Източно Алепо, убивайки по този начин стотици цивилни. Малко по малко, сирийската армия започва офанзива за завземане на територии извън обсега ѝ в Алепо.

На 5 октомври сирийската държавна телевизия обяви, че армията ще намали броя на обстрелите, за да могат цивилните, които желаят, да напуснат оспорваните райони. В продължение на 7 дни имаше реално намаляване на въздушните удари.

Въздушните удари бяха подновени на 11 октомври, когато бяха поразени три квартала: ал Фирдус, Бустан ал Каср и ал Катарджи. В близост се намират и фронтовите линии, по които правителството придвижва около 6000 бойци, в голямата си част чуждестранни подкрепления, които да използва за офанзивата в Алепо.

В същото време, на юг, правителството провеждаше 11-дневна кампания на въздушни удари и обстрел в палестинския бежански лагер, разположен югозападно от Дамаск. Представители на местния съвет обобщиха атаките като „едни от най-лошите дни от началото на революцията“.

На 1 октомври, правителствени и руски самолети започват удари с касетъчни бомби по селища в Западна Гута, област Дамаск като част от по-голяма кампания срещу бунтовнически сили в предградията на столицата. На терен армията използва и артилерия, но няма голям напредък.

Бомбардировките са разрушили голяма част от инфраструктурата и единствената болница в лагера Хан ал Шех.

Според правителствените медии, армията иска да прекъсне „пътищата за доставки на терористите“ в Хан ал Шех, която територия е под контрола на части на Ахрар ал Шам, Джабхат Фатах ал Шам и Свободната сирийска армия.

Преди войната, Хан ал Шех е дом на 30 000 бежанци, чиито семейства бягат от Северна Палестина през 1948 година.

През март 2013 година, сирийската армия и съюзнически милиции частично обграждат Хан ал Шех, оставяйки един път към град Закия, който често попада под обстрел и снайперистки огън. Единствено по този път могат да бъдат вкарвани медикаменти и храни за жителите на лагера.

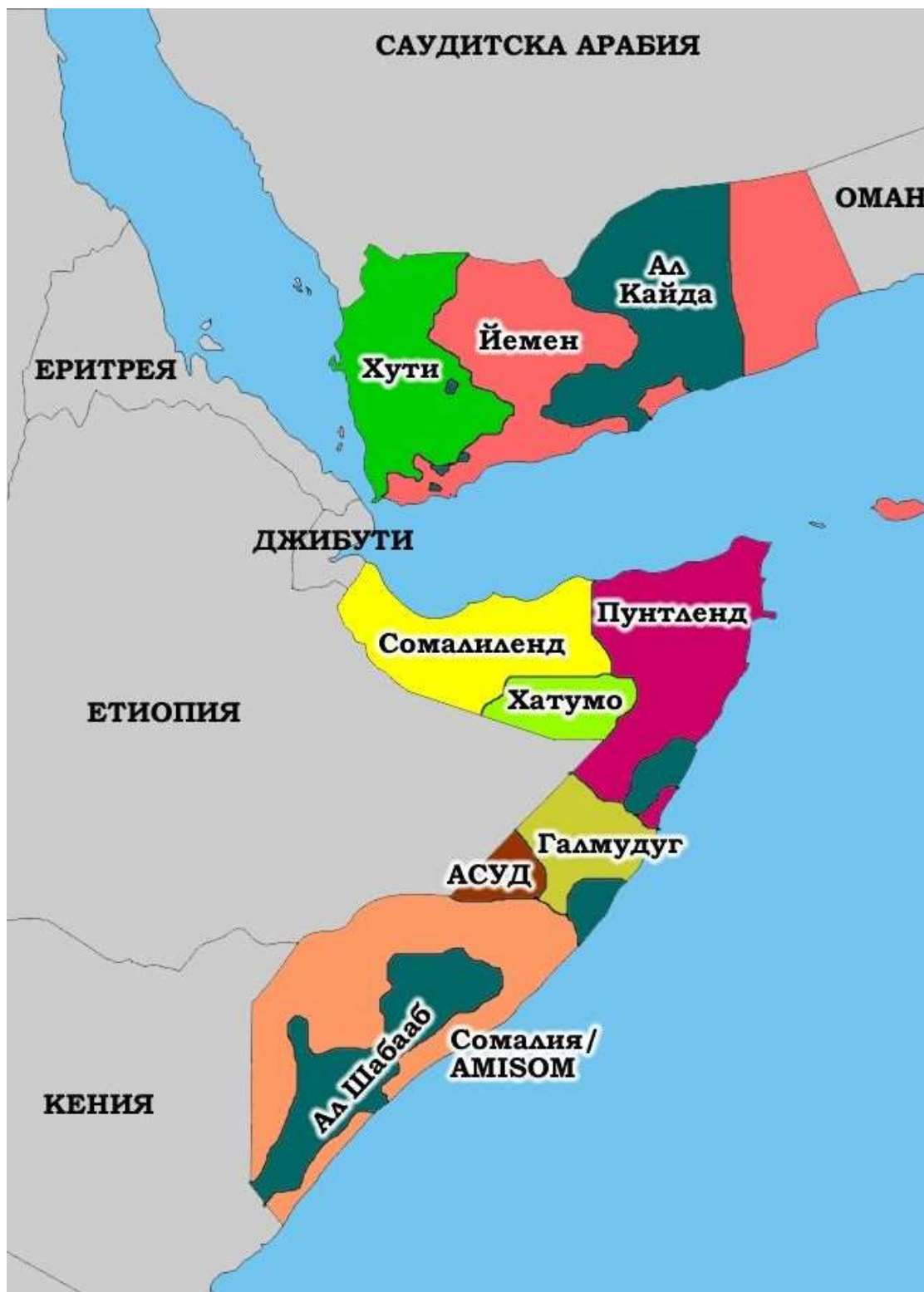
Без редовни доставки и де факто отворен изход от лагера, който все още подслонява 12 000 души, има сериозен недостиг на гориво, храна и лекарства.

В самия лагер няма присъствие на въоръжени формации. Има споразумение опозиционните фракции да не навлизат в Хан ал Шех, което още е в сила и реално в самия лагер и околностите му, няма активност.

Развитие на фронта при Ал Рай

ЙЕМЕН, СОМАЛИЯ, АФГАНИСТАН: ОБОБЩЕНИЕ

На 13 октомври американските сили изстреляха от позициите си в Залива на Аден ракети по 3 радарни станции в близост до Рас Иса, ас Салиф и ал Худайда. Рас Иса е разположен на брега на Червено море. Това е първият подобен удар от страна на Щатите, ориентиран към бунтовниците хути, които извършиха две нападения върху американски кораб в Червено море на 9 и 12 октомври.

На 12 октомври Иран разположи два кораба от своята 44-та флотилия в Залива на Аден. Официално действията за разполагане на кораби са обявени за част от операция срещу „пиратска дейност“.

Йеменците в южната част на страната ще излязат по улиците на Аден на 14 октомври след призови на сепаратисткото движение за независимост на Южен Йемен за отбелязване на 53-годишнината от избухването на съпротивата срещу британските сили.

В същото време, саудитската коалиция срещу силите на хутите и бившия йеменски президент Али Абдула Салех, удариха техни позиции в ал Джауф, Хиджа и Санаа на 13 октомври.

В Сомалия, информационния министър призова сомалийската национална армия да разположи сили в Галкайо в района Мудуг на 12 октомври. Сраженията между частите на Пунтланд и Гулмудуг в Галкайо избухнаха на 7 октомври и продължават да ескалират. Те започнаха след като американски удар уби 14 души от силите за сигурност на Гулмудуг на 28 септември. Официални лица обявиха тогава частите на Пунтланд за предоставяне на грешна информация за местоположението на силите за сигурност. Американския посланик в Сомалия, Стивън Шварц, потвърди, че се извършва разследване за атаката на 28 септември.

В същото време, трима души от Ал Шабаб загинаха, когато взривиха устройство на път в Могадишу. Сомалийските сили за сигурност се разположиха в района, за да разследват случая.

Силите на Гулмудуг пък завзеха отново град Гединлабе от групировката Ахлу Сунна уа ал-Джамаа на 12 октомври, след като бяха изтласкани по-рано през същия ден. Фракцията е паравоенна група, която в миналото воюва срещу Ал Шабаб заедно със сомалийското правителство.

На 12 октомври, Ал Шабаб екзекутираха 2 мъже в град Джилиб в района Средна Джуба. Кениецът Абдулла Далийл Мусе и сомалиецът Мохамад Ибрахим бяха убити заради подозрения за работа с британското и сомалийското разузнаване. Още 3 души бяха екзекутирани на 12 октомври в град Ел Али в района Хираан.

Карта с разположението на силите в Афганистан:

